

O C T O B E R 1 9 5 3

MEDEDELINGENBLAD

VAN DE

NEDERLANDSE WERKGEMEENSCHAP VOOR INDIVIDUALPSYCHOLOGIERedactie: Mevr. G. Polak-de Meyer:
Heer J. Vinkenborg.Reynier Vinkeleskade 24
Amsterdam-Z., Tel. 99028

=====

EEN MJLPAAL

Behandelingsinstituut voor neurotische misdadigers
"Groot Batelaar" te Lunteren geopend.

7 April was een belangrijke dag in de geschiedenis van de reclassering in Nederland; de inrichting "Groot Batelaar" te Lunteren werd door Z.E. Minister Donker geopend. De Landkolonie van het Leger des Heils, in 1895 gesticht, was wel geen onbekende maar na de afbraak en onttakeling tijdens de bezetting is zij in een gloednieuwe gedaante uit haar fundamente herrezen. Welk een metamorphose! Niet alleen in het uitwendige - er is nu een fraai modern gebouw dat plaats biedt aan een 60-tal mensen - maar vooral in het innerlijke. Vroeger een toevluchtsoord voor zwervers, nu een behandelingskliniek voor jonge misdadigers, die met behulp van moderne psychiatrische behandelingsmethoden een stuk heropvoeding krijgen. De ontwikkeling van de laatste jaren is snel geweest; eerst de Observatiekliniek, toen het Selectie-instituut en nu de eerste echte behandelingsinrichting. De gedachte van een verdoorgeweerde differentiatie en meer doelmatige gerichtheid bij de straftoepassing, leefde reeds lang bij velen. Nu is hier een begin voor de groep neurotische delinquenten. En het is een begin dat een belofte inhoudt, want wie de reclasseringsarbeid van het Leger des Heils kent en weet hoe daar vanuit een roeping van dienende liefde tot de medemens gewerkt wordt, zal zich verheugen dat het juist het Leger was, dat zijn poorten voor dit vooruitstrevende werk opende en zijn nieuwe inrichting voor dit mooie doel beschikbaar stelde. Want wanneer wetenschappelijk inzicht en ervaring geschraagd wordt door warme menselijkheid en vertrouwen in de goede elementen, die in elke mens schuilen, dan mag men de beste verwachtingen hebben dat dit werk zal slagen. Zeer belangrijk zal het zijn, hoe de bevolking van dit nieuwe instituut wordt samenge-

steld en het ligt voor de hand, dat, om een zoveel mogelijk homogene groep te verkrijgen, een nauwkeurige voorselectie noodzakelijk is. Het zal dan ook van het grootste belang zijn dat allen die op dit terrein werkzaam zijn; Rechterlijke Macht, reclasseringsverenigingen en -ambtenaren, voorlichtingscommissies en rapporteurs aan die voorselectie kunnen medewerken en de geschikte mensen voor dit soort behandeling in aanmerking kunnen laten komen. Voor een goed begrip van de aard en doelstelling van deze inrichting, geven wij daarom hieronder een korte voorlopige uiteenzetting.

Wat zijn neurotische delinquenten?

Wetenschappelijk onderzoek heeft geleerd, dat misdadigheid eigenlijk een verzamelbegrip is voor een verschijnsel, medisch gesproken een ziektesymptoom, dat door een reeks van zeer verschillende oorzaken tot stand komt. Naar oudere opvattingen kende men dan ook reeds psychopathen, maar in het licht van de ontwikkeling der psychiatrie van de laatste jaren is het wel gebleken, dat het begrip psychopathie te vaag is en veel te ruim genomen wordt, zodat herziening nodig is. Wij hebben leren zien dat de mens niet als een causaal verband mechanistisch begrepen kan worden, noch als een product van erfelijke aanleg en milieu-invloeden; noch is de wijze waarop hij in het leven staat, bepaald door een combinatie van orgaanfuncties en psychische reactiepatronen, evenmin wordt hij volstrekt gedetermineerd door materiële of sociale omstandigheden. De mens is een scheppend wezen, hij heeft een "Ik" dat in laatste instantie bepaalt, wanneer en hoe hij op de omstandigheden reageert. Weliswaar kan het "Ik" al vroeg in zijn ontwikkeling belemmerd zijn en bestaat de neiging om in de loop van een mensenleven aan scheppende stellingnemende kracht in te boeten en zich min of meer fatalistisch te identificeren met zijn levensvorm en Schicksal. De differentiatie binnen het psychopathie-begrip is nog niet afgesloten en verder onderzoek en vooral ook experimentele ervaring zal nodig zijn alvorens nieuwe maatstaven definitief zullen kunnen worden vastgesteld; maar dit kan men thans wel reeds zeggen, het inzicht wint veld dat veel van wat aanvankelijk als psychopathisch gedrag imponeert, terug te voeren blijkt te zijn op oude neurotische stoornissen.

Neurotici nu, zijn mensen met een in wezen gezonde persoonlijkheidskern en normale aanleg, die lijden aan psychische ontwikkelingsstoornissen welke teruggrijpen tot in de eerste levensjaren. Men zou ze kunnen opvatten als:

1. Psychische voedingsstoornissen in de jeugd door te kort aan

liefde, waardoor het gemeenschapsgevoel onvoldoende werd ontwikkeld; verwenning, verwaarlozing, overmatige bezorgdheid, gebrekkige realiteits- en zelfstandigheidstraining, afwezigheid van goede identificatie-voorbeelden, gebrek aan doelmatige voorwaarden en psychische contactmogelijkheden in de specifiek gevoelige periodes der ontwikkeling in de kleurterleef tijd; kortom die gevallen waarin de opvoeders door hun kilheid, starheid en bekrompen preutsheid de weg blokkeren tot harmonische groei, hetgeen leidt tot atrophie of verzwakking van het "Ik".

2. Gevolgen van psychische verwondingen in de jeugd waarbij verraad van de opvoeders, scheiding van de ouders, vertrouwensbreuk, vijandige omgeving, chronische teleurstellingen, langdurige ziekte, de normale ontwikkeling verstooren en tot psychische lidtekenvorming aanleiding geven.

De foutieve levensinstelling in zo'n vroeg ontwikkelingsstadium verkregen, blijft in het latere leven van de neurotische mens voortbestaan, gefixeerd als hij is aan zijn infantiele reactieschablonen zonder zich daarvan bewust te zijn. De ziekelijke stoornis bij de neurotische delinquent ligt dus niet in de eerste plaats in de aanleg of structuur van zijn persoonlijkheid, maar vooral in de betrekkingen van deze persoonlijkheid tot zijn medemensen, de maatschappij, die niet als een met hem verbonden gemeenschap, maar als een vijandige buitenwereld wordt beleefd. Bij hun aanpassingsstoornissen treden soms sterke minderwaardigheidsgevoelens duidelijk naar voren, soms zien wij alleen maar sterk overgecompenseerde houdingen, zoals een opgeblazen zelfgevoel of een streven om op de voorgrond te treden en anderen te overtroeven of te domineren, maar steeds blijkt dan achter deze façade, dat zij zelfvertrouwen missen, d.w.z. het geloof, dat zij zich binnen het kader der maatschappelijke normen kunnen handhaven, hebben verloren. Het vermogen om zich ondanks onrechtvaardigheden en tegenslagen staande te houden, door te zetten en weerstand te bieden aan gemakkelijke verleidingen, zijn functies van het gevoel van zelfvertrouwen, dat slechts aanwezig is bij mensen die een zekere mate van een gezond bewustzijn van eigenwaarde hebben behouden. Neurotisch gestoorde mensen missen dat vaak in sterke mate. Zij geven blijk van een tendens om het eigen persoonlijkheidsgevoel te versterken door anderen te vernederen, dan wel hun schade of leed te berokkenen; zij zien de dingen anders, vatten de dingen anders op, maken andere gevolgtrekkingen en beantwoorden ze anders n.l. op hun eigen (bijv. misdadige) wijze.

Welke mogelijkheden zijn er voor de behandeling, respectievelijk genezing van neurotische patiënten?

Bij het onderzoek naar de factoren die als psychische determinanten invloed uitoefenen op het menselijk (dus ook het misdadig) handelen, is gebleken dat dit handelen veelal beheerst wordt door motieven, die het individu zelf niet of zeer onvolgende kent. En zolang iemand die motieven niet heeft begrepen, kan hij niet tot een andere instelling komen, omdat vrije wilsbestemming slechts mogelijk is binnen de grenzen van het begrepen. Bij pogingen om zulke mensen te behandelen en te helpen, kan men dus niets beginnen als men niet eerst doorgedrongen is tot de diepere oorzaken en drijfveren die denken en handelen van een bepaalde mens beheersen. Daar ligt de medische taak. Een levensopbouw dat berust op vooroordelen ten gevolge van foutieve voorstellingen of doorleefde vergissingen, kan niet met vermanende woorden worden afgedaan, maar kan slechts door de levende ervaring van andere, nieuwe waarheden worden gecorrigeerd. Naast psychische ventilatie van spanningen moet de behandeling inzicht geven en stimulerende ervaringen verschaffen en in het bijzonder ervaringen van de positieve kanten van een gemeenschap. Dat wil dus zeggen: de behandeling moet zowel analytisch als educatief zijn. Nu eens zal via het verstandelijk inzicht de weg vrijgemaakt worden tot "de ervaring", dan weer zal door "de ervaring" het inzicht rijpen. Soms is het mogelijk om in een goed milieu met een positieve sfeer vrij snel tot het doel te geraken en zal het accent der behandeling moeten liggen op het reëducatieve element. In andere gevallen zijn langdurige, meer analytisch gerichte behandelingen noodzakelijk. De analytische behandelingsmethode is er op gericht de psychische splijting resp. tegenstelling van bewust en onbewust zieleleven te verminderen, door opheffing van weerstanden en afweerhoudingen in het bewustzijn, zodat de in het onderbewuste samengedrongen driften een natuurlijke en productieve ontplooiing kunnen vinden. Vooral de behandeling in groepverband wordt in de laatste jaren meer en meer toegepast en is van onschatbare waarde gebleken. Deze moderne vorm van psychotherapie is juist bij uitstek geschikt voor de behandeling in inrichtingen en heeft eigenlijk pas de mogelijkheden geschapen om grotere groepen van mensen psychotherapeutisch te helpen.

Aard en werkwijze van een behandelingsinrichting voor neurotisch gestoorde misdadigers.

Al te gauw is men vroeger wel geneigd geweest om de vaak teleur-

stellende resultaten, die bereikt werden in straf- of verbeteringsinstellingen, te wijten aan de onverbeterlijkheid van de misdadigers. Behalve aan de heterogene samenstelling van de bevolking dezer instellingen en aan het veelal onvoldoende voorbereide personeel, dat noch de psychologische scholing, noch de zo noodzakelijke zelfkennis en zelfcritiek bezat, was het vooral te wijten aan het systeem van stelselmatige frustratie, ontmoediging en autoritaire disciplinerings, dat oppositiedrang en vijandige afweerreacties werden versterkt. Behalve een streven naar een zo groot mogelijke homogeniteit der groepen door een streng doorgevoerde voorselectie der verpleegden, zal interne opleiding, vorming en voortdurend intensief contact van verplegend personeel en medische staf dan ook een voorwaarde zijn voor het opbouwen van de sfeer die nodig is om zulk werk te doen slagen. Bij het psycho-therapeutisch revalorisatieproces is de medelijdende houding even zinloos als de vermanende. Wij zullen ons moeten inspannen deze mensen in de tussenmenselijke ontmoeting de sensatie te geven als medemens volledig geaccepteerd te worden en zullen moeten trachten hen medevreugde te verschaffen aan datgene wat ons eigen leven vorm en inhoud geeft. Appellerend aan de resten van een in de kiem gegeven maar later verkommerd gemeenschapsgevoel, zal er naar gestreefd worden om met een minimum aan autoritaire maatregelen een gemeenschap op te bouwen waarin de mensen langzamerhand vertrouwen kunnen ontwikkelen. De psychische revalidatie gaat dan hand in hand met een innerlijke disciplinerings, die het mogelijk maakt de autoriteit te verdelen en door de groepleden mede te doen dragen; een beginsel dat in de vorm van een zekere mate van zelfregering ook elders reeds met succes in praktijk wordt gebracht. De groepen zullen hier uit 8 mensen bestaan die wat leeftijd, intelligentie en ontwikkeling betreft, ongeveer bij elkaar passen. Deze mensen doen zoveel mogelijk alles samen: werken, spelen, eten, slapen. Aan elke groep is een groepleider of verpleegster toegevoegd, die met de groep op en neer gaat, de persoonlijke omstandigheden, moeilijkheden en verlangens van de mensen goed kent, zodat de individuele leden zo nodig enige steun, leiding en voorlichting kunnen krijgen. Onder leiding van de psychiater komt de groep twee tot drie maal per week bijeen. In deze bijeenkomsten worden de mensen uitgenodigd om geheel vrij, naar eigen keuze een algemeen of persoonlijk probleem aan de orde te stellen als onderwerp van gesprek tussen de groepleden. Dan valt er vaak een diepe en aanvankelijk soms langdurige stilte en lijkt het alsof het gesprek niet op gang zal komen, maar naar mate het onderling vertrouwen

toeneemt en de verdedigings-mechanismen worden afgebroken, nemen deze discussies in levendigheid toe. De mensen krijgen het veilige gevoel ergens bij te horen. In de verbondenheid met de kleine vertrouwde gemeenschap vinden zij een directe bevrediging van hun onvervulde sociale behoeften, de daad van deelname brengt een levende ervaring van wat een gemeenschap is, zij voelen zich verlost uit hun isolement, hun egocentrische gedachtenkring wordt doorbroken, zij ervaren dat hun probleem niet alleen hun eigen probleem is, maar ook bij anderen voorkomt. Schuld. en angstgevoelens worden om zo te zeggen verdund en gerelativeerd. Hun minderwaardigheidsgevoelens herstellen zich. Het zelfgevoel wordt aangemoedigd of wanneer het te opgeblazen is, door de groep gecorrigeerd. Een beter persoonlijk evenwicht ontstaat, men leert anderen gemakkelijker accepteren, omdat men zich zelf geaccepteerd voelt en daarmee ontstaat ook een grotere tolerantie voor frustraties. De ervaringen, die met de anderen worden gedeeld, zijn vele malen intensiever dan ervaringen die men individueel opdoet. De vorderingen van anderen hebben een inspirerend effect. Bij de bespreking van een probleem kan iemand de vreugde ervaren van anderen, door middel van zijn eigen inzichten, hulp te bieden; dan weer beleeft hij dat, bij een persoonlijke moeilijkheid, anderen hem nieuwe inzichten verschaffen. Door medebeoordeling en waardering van de problemen van anderen komt inzicht in eigen moeilijkheden gemakkelijker tot stand. Iemand durft eigen beperkingen beter zien als hij ze deelt met anderen of hij ziet ze eerst bij anderen en dan pas bij zichzelf. In alle geval is het een ervaringsfeit dat de neuroticus zich veel gemakkelijker laat leiden door een groep dan door de individuele therapeut en het is een telkens weer verheugende ervaring dat, wanneer men te maken heeft met een groep mensen die stuk voor stuk individueel in meerdere of mindere mate ernstig gestoord zijn, zij niettemin toch gezamenlijk in staat blijken om een bepaald probleem meestal zo volledig van alle kanten te belichten, dat de juiste oplossing te voorschijn komt en door de groep als geheel kan worden aanvaard. Daardoor ontstaan gunstige identificatievoorwaarden, waar een zeer sterk inspirerende werking vanuit gaat. De sfeer in de groep activeert de ventilatie van emoties en geeft gelegenheid tot het uitleven van neurotische reacties, die in de sfeer van onderlinge verbondenheid worden opgevangen, waar dus agressie niet met tegenagressie wordt beantwoord. De therapeut blijft bij dit alles een bescheiden rol als aanmoedigende katalysator op de achtergrond spelen, confronteert de enkeling telkens met zichzelf, geeft verheldering en samenvatting tegen de achtergrond

van dieperliggende psychologische motieven. En velen, die een teleurstellende jeugd achter de rug hebben, beleven voor het eerst van hun leven a.h.w. een goede familiekring, die als geheel zich verantwoordelijk voelt voor de vorderingen van elk der deelnemers; waarbij ieder een stukje van deze verantwoordelijkheid draagt voor de anderen, zodat wanneer iemand ergens in vast loopt, het als opgave wordt gevoeld van de groep om hem weer in beweging te krijgen. Een andere vorm van therapie in groepverband is die van het sociodrama of psychodrame, een werkwijze waarbij bepaalde conflictsituaties worden gematerialiseerd door ze als onderwerp te nemen voor een soort geïmproviseerd toneelspel, hetwelk gevolgd wordt door een kritische bespreking van spelers en toeschouwers. Zonder op de details hiervan in te gaan, hetgeen buiten het bestek van dit artikel zou vallen, kan daarvan gezegd worden, dat daarin aan emoties een uitweg wordt verschaft, de spontaniteit wordt getraind, inzicht in de drijfveren van het eigen en andermans optreden wordt bevorderd en bepaalde psychische overgevoeligheidsreacties kunnen worden afgezwakt.

Met deze en andere middelen wordt het individu geleidelijk aan tot een betere aansaaing gebracht, met grotere verantwoordelijkheden belast en aldus voorbereid tot een terugkeer in de vrije maatschappij. Daarnaast zal getracht worden de mogelijkheden te benutten om de algemene ontwikkeling te vergroten en de aanleg en belangstelling, die vaak ongebruikt in een mens verscholen liggen, te mobiliseren om zoveel mogelijk het psychische draagvlak te vergroten. Het dagelijkse werk bestaat uit al datgene wat op een gemengd boerenbedrijf te doen valt.

Het is niet de opzet van de inrichting dat de mensen hier zeer lang blijven. Wanneer zij na enkele maanden tot een half jaar voldoende hersteld worden geacht, zullen zij worden geplaatst onder de hoede van een speciale nazorg die een hechte basis vindt in de talrijke mogelijkheden welke de organisatie van het Leger des Heils op velerlei terrein kan bieden. Het contact zal moeten worden onderhouden totdat de betrokkene zijn weg gevonden heeft.

Wellicht ten overvloede zij er nog op gewezen, dat deze inrichting elke schijn van een strafinstituut volledig mist. Er bestaat geen enkele beveiliging tegen weglopen, omdat de grondslag behoort te zijn, dat ieder die daar wordt verpleegd, dit ondergaat met het gevoel van dit uit "vrije" wil, althans met eigen instemming te doen. Het zal daarom van groot belang zijn

hoe degene, die iemand ter behandeling in deze inrichting wil laten opnemen, dit aan de betrokkene voorlegt. Het zal altijd aanbeveling verdienen dit zoveel mogelijk in de vorm van een aanbod (zij het dan dat het alternatief een somberder vooruitzicht biedt) te doen en niet in de vorm van een opgelegde dwang. Waar dit tengevolge van een formele maatregel of een vonnis in eerste instantie niet mogelijk is, zal het toch van betekenis zijn dat iemand de betrokkene zijn opneming in "Groot Batelaar" als iets van groot eigen belang doet zien, zoals ook een dokter zijn besluit inkleedt als hij een patiënt voor een ernstige ziekte wil opnemen in een ziekenhuis, terwijl de patiënt daar aanvankelijk niet of weinig voor voelt.

Welke mensen worden op "Groot Batelaar" verwacht?

Allen t.a.v. wie men een voorwaardelijke straf of maatregel aangewezen acht (voorwaardelijk niet vervolgd, - veroordeeld, - ter beschikking gesteld, - ontslagen, - in vrijheid gesteld, - geëgratieerd) met de beperking dat zij naar het oordeel van een deskundige, lijden aan stoornissen in de psychische ontwikkeling welke niet het gevolg zijn van zwakzinnigheid, zware erfelijke belasting of ernstige ziekte.

De voorkeur worde gegeven aan jeugdige personen (18-+ 35 jr) aangezien deze de beste kansen tot behandeling bieden, terwijl individuen die zeer storend of onhandelbaar in hun optreden zijn, voorlopig althans, moeten worden geweerd omdat zij de geest voor de anderen zouden bederven.

Mr G.W. Arendsen Hein.

MEDEDELINGEN VAN HET SECRETARIAAT.

Het weekend van 11 en 12 Juli te Amersfoort, waar Dr Oskar Spiel 4 inleidingen hield, is goed geslaagd. Er waren 60 deelnemers. De afwezigen hadden ongelijk.

Het korte verblijf van Dr Lydia Sicher (Los Angelos) hier te lande, werd door de Werkgemeenschap benut, haar in de Vrouwenclub op 18 Juli te laten spreken. Onderwerp: Groeptherapie. Ook deze bijeenkomst slaagde goed.

De heer E. Dornfeld, administrateur der Internationale School van Wijsbegeerte te Amersfoort, gaat deze inrichting verlaten, ten einde zich verder in zijn studies te bekwamen. Het bestuur der Werkgemeenschap wenst hem te bedanken voor de prettige en uitstekende medewerking, die hij bij het organiseren van het jaarlijkse

weekend steeds verleende en wenst hem alle goeds bij zijn toekomstig werk.

Mw. M. Kalf-Kapteyn heeft bedankt als medewerkster van de Werkgemeenschap. Het bestuur bedankt haar voor het vervullen van haar werkzaamheden als internationale correspondentente en als redactie-lid van het Mededelingenblad.

Attentie voor News-Letter van Juli-Aug. '53, no. 28/29

Het Amerikaanse I.P. Bulletin is nu geworden:

"The American Journal of Individual Psychology", het officiële kwartaal-tijdschrift van de "American Society of Adlerian Psychology". Het kost \$ 3.50 per jaar, apart nummer \$ 1.- Het eerste nummer (nrs. 1 en 2, 1952-53, heft X) bevat een zestiental artikelen in 96 pagina's.

Adres: 117 Glenstreet, Yellow Springs, Ohio, U.S.A.

De redactie wordt gevormd door Dr R. Dreikurs, Dr Alexander Adler, Mw Sofie Lazarsfeld, Dr Irwin Neufeld en Dr Lydia Sicher.

De cursus voor I.P. 1952-53 is 21 September te Amsterdam en te Rotterdam begonnen. Vier nieuwe docenten zijn ingeschakeld: Mw W.M. Nijkamp en de heren F. Marx en H. von Sassen, resp. voor Kleuterproblemen, Philosophische grondslagen en Algemene psychologie. Voor psychopathologie is de naam nog niet bekend. Programma's voor verspreiding te verkrijgen bij de secretaresse: G.v.d. Veenstraat 51 boven.

De maandelijkse bijeenkomsten van de Werkgemeenschap in de Vrouwenclub, Keizersgracht 580, Amsterdam, worden hervat Zaterdag 17 October. Nadere bijzonderheden worden per kaart vermeld.

Miss Irene Bride uit Toronto (Canada), psychologe met opdracht voor een studiereis, bezocht het secretariaat (door tussenkomst van Mw. Nijkamp), om van de werkzaamheden hier op de hoogte te worden gebracht. Wederkerig bracht Miss Bride verslag uit van de werkzaamheden, die zij verricht als psychologe in Toronto. Het is alles belangrijk genoeg om het in het kort in ons blad te vertellen.

"The Women's Institute Branch and Home Economics Service" wordt door het departement van Landbouw geëxploiteerd. Er wor-

den in de staat Ontario cursussen gegeven van September tot September, die een geheel vormen en betrekking hebben op de gezinnen. De cursussen omvatten: voorlichting geven voor de taak als staatsburgeres, culturele ontwikkeling voor huis en gemeenschap, warenkennis in brede zin, voedingsleer, gezondheidsleer, onderricht in het maken van kleding en andere gebruiksvoorwerpen, inrichting en versiering van het huis, psychologie voor het gezin. De sfeer, waarin het geheel vervat is, maakt dit alles zeer aantrekkelijk. Het departement van Landbouw zorgt voor de leerkrachten en betaalt hen, terwijl the Women's Institute de verdere kosten helpt bestrijden. Voor onze vrouwenverenigingen misschien een mooi voorbeeld om effectief de gezinnen te bereiken en voor te lichten. Miss Bride was goed op de hoogte van Adler's leer, die zij zeer gaarne toepaste. Canada is een jong en vooruitstrevend land met vele mogelijkheden.

Aanvullingen van de bibliotheek.

- Ad I Alfred Adler. Het moeilijke kind.
Ku 20. F.Künkel. Inleiding in de Karakterkunde
Ru 4. Otto Rühle. Das verwahrloste Kind.
Se 1. Seelmann Kurt. Sexualität und Erziehung.
Sp.2.3. Spiel Oskar. Am Schaltbrett der Erziehung
U. I. Uitgave Unesco. The Influence of Home and Community (on children under 13 years of age).
Wa I. Way Lewis (vertaald door Dr Ronge) Adler's Psychologie en Philosophie.

BOEKBESPREKING

De kleuter in de Gemeenschap.
Van de hand van Mw.W.M.Nijkamp, Inspectrice der Nutskleuterscholen, verscheen, met medewerking van een zestal andere schrijvers, bij J-B.Wolters-Groningen, een gedegen werk, getiteld "De Kleuter in de Gemeenschap", groot 377 bladzijden. Met een ander werk op dit gebied valt dit boek niet te vergelijken. Het geeft een prachtig overzicht over alles, waarop een kleuter in zijn school recht heeft en waartoe de opvoeders verplicht zijn het hem te schenken, teneinde hem zijn weg tot het volle leven als evenwichtig, scheppend gemeenschapsmens te tonen. "Het boek heeft niet de pretentie volledig te zijn" heet het in het voorwoord "Verantwoording". Maar om begrip bij te brengen aan kleuterleidsters en vele anderen, die met kleuters en iets ouderen in aanraking komen, van de "fundamentele behoeften van het jonge kind en de wijze waarop hieraan tegemoet gekomen moet worden", is het een

zeer aanbevelingswaardig werk. Het vangt aan met 2 hoofdstukken, waarin psychologische factoren op uitstekende en niet te moeilijke wijze uiteen gezet worden; 1. Endogene-, en 2 Milieufactoren, die de persoonlijkheid beïnvloeden, tezamen een kleine 60 bladzijden. Hierna wordt in 10 hoofdstukken behandeld o.a.: Het kind van 0-7 jaar; het kind en zijn spel; het spel als hulpmiddel bij de opvoeding; schoonheid en scheppingsdrang; de taalontwikkeling; het "leren". Een hoofdstuk is gewijd aan oud-leerlingen, onder wie een enquête werd gehouden over hun bevindingen en herinneringen (beste en slechtste) van hun kleuterschool. De neiging iets weer te geven uit het boek, is groot. Maar wat te kiezen voor ons beperkt blad? Alles is interessant en bovendien boeiend behandeld en verteld. Ik begin er dan ook niet aan. Verreweg het beste is, dat U het boek zelf leest en doorwerkt. De prijs heb ik U nog niet medegedeeld: deze is f. 11.50 U zegt misschien: duur! Maar ik zou U de raad willen geven: stapt U er voor Uw eigen bestwil overheen; het is een prachtig bezit.

Mw. W. M. Nijkamp: De Kleuter en zijn omgeving in drie deeltjes: I Lichamelijke opvoeding; II Gezin en Kleuterschool, III Uitingsmogelijkheden in de Kleuterschool. Deel I en II à f. 1.-, deel III f. 1.25. Bij de uitgeverij van Gorcum & Co, te Assen, verschenen bovenstaande 3 kleine deeltjes (gemiddeld 60 blz.) Deze boekjes zijn alle in een prettige eenvoudige trant met veel liefde voor het kleine kind geschreven. In het eerste boekje wordt in 4 hoofdstukjes betoogd, dat "de tuin van een kleuterschool minstens zo belangrijk is als het gebouw", 5 volgende hebben betrekking op hygiëne. Het 2de boekje behandelt o.a.: hoe er thuis met een kleuter vaak verkeerd omgesprongen wordt; de kloof tussen 2 werelden; bruggen over de kloof; Vaders zijn ook belangrijk. Bij deel III in het bijzonder, maar eigenlijk ook bij de beide andere deeltjes, krijgt men als oudere het gevoel: "was ik maar 50 jr. later geboren, dan was ik misschien ook nog op zo'n heerlijke kleuterschool geweest!" 't Zou wenselijk zijn als dergelijke boekjes in handen kwamen van alle jonge vaders en moeders.

Mw. M. W. Nijkamp: Kind en Sint. Opvoedingsproblemen in Sinterklaas-tijd. Uitgeverij van Gorcum & Co.-Assen. Dit werkje geeft een groot aantal psychologische opmerkingen en aanwijzingen, hoe men het kind in dien tijd te grote verwachtingen moet besparen, waarvan teleurstellingen de keerzijde der medaille kunnen zijn, als het kind de grote spanningen, die begin December ontstaan, niet kan verwerken. Maar, gelukkig! voor klein en groot, mogen we het Sinterklaasfeest behouden, want: "De taak der opvoeders is, ervoor

te zorgen, dat het gelovende kind voor zijn geestelijk evenwicht hiervan geen nadeel ondervindt, en dat het het feest in volle vreugde kan vieren. Pas dan wordt aan St. Nicolaas, patroon van het kind en van de liefde, eer gedaan". Aldus besluit Mw. Nijkamp.

G.P. de M.

SPROKKELHOUD

Uit de Kleuter in Gemeenschap van Mw. W. M. Nijkamp. Uitgave J. B. Wolters- Groningen.

- Kennis begint met ervaring en niet met woorden. Pestalozzi.
- Liesje (4 jr. 2 mnd.) moet geitemelk drinken in plaats van koemelk. Haar oudere broertje G  (5 jr. 8 mnd.) praat met Lies hierover, terwijl zij de geit bekijken, die door de ouders aangeschaft is en die over het grasveld kuiert. G : "Ik zou veel liever een bok hebben, die kan je voor een wagen spannen!" Lies: "Ja maar, die geeft geen geitenmelk!" - "Nee natuurlijk niet, die geeft Bokbier," zegt G  spijtig.
- De kleuterklas is gaan wandelen. Onderweg bemerkt de leidster, dat Maarten (5 jr), een gesloten jongen, wat kreupel loopt en een pijnlijk gezicht trekt. Ze vraagt hem, wat er aan scheelt. "Dat zie je toch wel", mompelt hij. De leidster informeert of hij pijn aan zijn been of voet heeft. Maarten wijst dit verontwaardigd af: "Dat zie je toch wel," herhaalt hij. Tenslotte blijkt, dat Maarten buikpijn heeft en naar het toilet moet. Hij had de vaste overtuiging, dat de leidster op het eerste gezicht kon ontdekken, wat er met hem aan de hand was.

o-o-o-o

DE
ALS